

Láng Zsolt

A SAINT NASARDE-I KOLOSTOR

Meglásd azért, hogy a világosság, mely benned van, sötétség ne legyen.

Miközben összehasonlíthatatlanul megnyugtatóbb egy idegen nő mellett ébredni, mint féreggé változva, ha nem akad a dologra magyarázat, szorongató nyugtalanság ver fészket az emberben. Anélkül, hogy megmozdultam volna, körbejártam tekintetemet... Ismeretlen holmik vettek körül, színes ruhadarabok, pipereszerek, bódító illatokat árasztó dobozok.

Emlékeztem, hogy lefekvés után feleségemmel csókolóztunk a nagy és puha párnákon, aztán szorosan összeöleleztünk, hallgatólagosan reggelre halasztva a folytatást, amikor a szobába kéretett reggeli kávétól felfrissülve végre megízlelhetjük a húsz éve odázott nászút gyönyöreit. Jólesőn hagytam, hogy a boldogság befészkelje magát lelkembe és lerakja tojásait, egyre csak rakja... Emlékeztem az elalvás előtti békés ábrándozásra: elképzelttem, milyen lenne az életem, ha itt születek, e gazdag és gyönyörű vidéken, ha magam is beállok a barátok közé, és ugyanúgy vezetem körbe a nyaralókat, ahogyan Pierre atya kíséretett minket. Az ő nevető arca volt az utolsó kép, amelyet vissza tudtam idézni.

Az atya nevetése egészen fiatalos volt, fogai fehérek, mint a parti sziklák, szeme derűsen csillogott. E belső sugárzással gyakran találkozni szentéletű embereknél. Jólesett hallgatni francia mondatait, így hát kifaggattam őt mindenről, a falu múltjáról, a kolostor történetéről, az ár-apály jelenségről, kalózkokról, a halak vonulásáról, tintahalak nagyságáról, szelekről, az évi átlaghőmérsékletről, a tengeri teknősök vándorlásáról. Hiába volt mögöttünk a hosszú és kimerítő éjszakai utazás, fáradhatatlanul róttuk a kicsi utcákat, a klastrom kertjét, épületeit. Agyunk, tüdőnk, gyomrunk átítatódott az idő új anyagával, és attól a pillanattól kezdve, hogy a hegyek karéján átjutva belekerültünk a hatalmas tengeröböl vonzásába, testünk megszűnt az órák múlását jelezni: sem éhség, sem fáradtság nem nyaggatott minket.

– Akár a Paradicsom! – lelkesedett feleségem.

Csupán a templom világhírű freskói okoztak csalódást. A hihetetlen mennyiségű arany inkább valóságatlanságával béklyózott le,

mintsem szépségével. Az alsorsori kriptaterem ellenben kárpótolt a szűk csigalépcsőn való alászállás fáradalmaiért is. A falba süllyesztett koporsókat fedő márványlapokról a kriptafülke lakójának elevenné faragott képmása nézett ránk. Pierre atya mindenki előtt megállt: ez itt André testvér, ez Clément testvérünk, ő pedig Gérard atya, a kolostoralapító! A festett tekintetek élőnek hatottak, és úgy voltak megalkotva, hogy minden szögből a nézőre irányuljanak, ezért folyton úgy éreztük, több tucat szempár szegeződik ránk. Kint a szabadban később újra elsétáltunk az alacsony kőkerítéssel bekerített refektórium előtt, egy ideig elhallgattuk az atyák bentről kiszűrődő énekét, majd fölkapaszkodtunk a Régi templomhoz, ahol ma már csak egy kicsi kápolna áll; előtte kerek kőasztal, kőpadokkal. Pierre atya úgy siklott a beszéd tengerén, mint gyorsmozgású hajó: emennek a szél, amannak viszont az én érdeklődő tekintetem és lelkes kérdezősködésem dagasztván vitorláját. Ámbátor elfogytak kérdéseim, és tekintetem a tengerre tapadt...

Ahogy azon a vidéken szokás, Saint Nasarde-nak is megvolt a maga turistacsalogató legendája; Pierre atya többször emlegette az atyákat, akik vissza-visszajárnak a túlvilágról, és mai napig irányítják a kolostor életét. Hatszáz esztendeje, amióta Gérard, az Első meghalt, nyitva az Ég kapuja! És a hit bizonyosságával hitelesített corollariumokként mesélni kezdte az atyák történeteit, amelyek egymásba kapcsolódva viszik tovább a kolostor csodás jelekkel telehintett történelmét. Miközben lesétáltunk a partra, szó esett a klastrom mai életéről is, amely sokkal bonyodalmasabb, mintsem képzelni lehetne, még akkor is, ha kívülről nem látszik annak, hanem ahogy lenni szokott, végtelenül csendesnek tűnik, mint a katlan mélyén rejlő tengeröböl. En a látképbe belemerülve csupán a beszéd zenéjére figyeltem, és váratlanul ért, amikor lent, a parti sétány szegletében, a kaszinó üvegablaka előtt megállva, a színesen pörgő rulettkerékre bökve Pierre atya arra biztatott, tippeljem meg, melyik gödörbe fog beszédülni az apró golyó: egy számot mondjak... Különös dolog történt. Háromszor egymás után eltaláltam, és amikor negyedszer is megtettem, már hi-deg bizonyossággal pontosan láttam, mi fog történni.

– Mi sajnos nem játszhatunk, önnek viszont érdemes... – mondta Pierre atya nevetve.

Egészen hihetetlen volt, minden dobás eredményét előre megmondtam. Nevettünk. Engem közben kivert a verejték, mert a megérzésnek végeredményben azon az irracionális vidéken volt a forrása,

ahol a létezés titkaiból egyéb ködös, fenyegető dolgokat is megpillantottam... Tagadólag ráztam fejemet, és elég illetlenül, le hagyva vezetőnket, visszaindultam a szálló felé.

Itt most újra rá kell térnem arra a rémült csodálkozásra, amely az idegen ágyban magamhoz térített. És szót kell ejtenem feleségem testéről, egy harmincnyolc esztendőss asszonyéről, aki ha kikerül a fűzők vagy a hasonló rendeltetésű ruhaneműk fogságából, ficánkolna a szabadban, és valóban ficánkol is. Még nem kell semmit palástolnia, mi több, érettsége szemet gyönyörködtető. Ez a test maga a nyár, a kalászkok pergő szemével, a faeper bíbor foltjaival az út közepén, a nádas berkeiben megszólaló madarak és bogarak zenéjével, a rövid és alig enyhülő éjszakákkal. Voltaképpen nem feledkeztem meg róla, és mégis. Soha nem vetemednék arra a bűnre, hogy kedvenc porcelánkannánkból mosószerrel kidörzsöljük a tea nemes salakját, de ha valaki titokban vagy véletlenül mégis megteszi, a tündöklő kannamély látványától borzongató öröm tölt el.

Felhasadt már a sötétség, pitymallott, így hát ráismertem a mellett alvóra. Láttam többször is az elmúlt nap, hol a parton, hol az ebédlőben, és minduntalan észrevettem, mert már megérkezéskor feltűnt, amikor együtt lifteztünk föl az emeletre. Borotvált fejű, napbarnított dalia kíséerte. Megbámultam őket, olyan tökéletes volt az alakjuk, mint a pálmafákkal szegélyezett allé római istenszobrainak. Most arasznyiról nézhettem arcába. Közről persze ijesztőek az istenek. Mozdulni készültem, hogy észrevétlenül kiosonjak, és nehogy belém költözzön a fájdalom, amelynek neve: reménytelen vágyakozás. A vágyakozás többnyire parányi holmikát őriz ereklyeként, ezüstbe foglalt hajszálat, kristályszelencébe rejtett nyálcseppet (mondjuk, egy tüszentes nyomát), de vágyak fétise lehet az ujjbegyben megőrzött emlék vagy az emlék pusztasága is. Nem akartam semmit magammal vinni. Reméltem, a következő percben minden kitörledik fejből, és visszazökkenek oda, ahol tudtam, amit tudnom kellett. Ha megnyílnak az idő járatai, egyszeriben minden összezavardik, és az agy a maga eszkábálta képekkel kezd szórakozni.

Most a hímvesszőmről kellene mesélnem... Essék hát szó róla. Csakhogy egyáltalán nincs gyakorlatom az ilyesmiben (középiskolai történelemtanár vagyok, vidéken élek, életem nyitott könyv). Ritkán szoktam rá gondolni. Soha nem éreztem, hogy életemet ő irányítaná, hogy döntéseimben szerepet játszana. Most mégis szerepet kapott. Dagadozni kezdett, halkán föl-fölbúgva, mintha egy apró moz-

dulatokkal működtetett gázpedál vezérelné. Meg akartam húzni magam, vagyis csendben lelépni, mielőtt elkezdődne valami, de már nem lehetett. A nő feléledt, és szorosan mellém bújt. Simogatott, furcsa, szaggatott mozdulatokkal. Csupaszbőröm után kutatva benyúlt pizsamám alá. Mozdulataiból igyekeztem kitalálni, sejt-e valamit rólam. Szeme csukva maradt. Talán jobb is...

Ne essék szó arról, ami a két test között történt. Ne íródjon le a meghallhatatlan szó, amelyet a testek egymásnak többször elsuttognak. Két test, tudatában a bűnnek, iszonyattal felszakítván annak tömlőjét, és mégis úgy, mintha az ősidőkből ismernék egymást. „Ha bajban vagy, tettesd halottnak magad”, olvasta Pierre atya a kriptá meglehetősen furcsán csengő feliratát. Egy pillanatig úgy éreztem, nem fokozható a kék és nem mélyíthető a bűn, azonnal meghalok. De ébredésem óta egy másik életet éltem, akkor meg minek újra meghalni.

Felszínés, zavaros kábulatba zuhantam. Diákjaim előtt álltam, és azt kérdeztem tőlük, miért kezd fogyatkozni az, ami tovább már nem tud gyarapodni. Mire az egyik diák azt felelte: „Tanár úr, ez valami szívatás?” Láttam, Pierre atya vigyorog ki az arcából. Aztán felszínre buktam ismét. Mikor és hol jelent meg a világtörténelemben először a szépség? Ezt még lesz idő találgatni. A simaságból érdesség lesz, az egyenesből görbe, a toronyból kupola. A kolostorból üdülőhely. Kibújtam az ágyból, összeszedtem földre sodort pizsamámat, magamra húztam, és kiosontam a szobából. Az ajtó a folyosó végén, a lépcsőfordulóra nyílt. A nagy falitükörben rábámultam tükörképemre; meg lehettem elégedve: az új, égszínkék flanelpizsamám voltaképpen szabadidőruhának is beillett. Alvók halk szuszogása szűrődött át a barna ajtókon. Huszonhatos, huszonhatos, ismételgettem magamban a szobaszámunkat, ám ahogy a huszonhatos ajtó elé értem, és kezemet a kilincsre tettem volna, valami megmagyarázhatatlan vágakozás, egyszerűbben légszomjnak is nevezhető érzés a szabadba vezetett. Néhány lépésnyire a szálló bejáratától a tenger álmosan szétterülve, hullámok nélkül; sehol semmi mozgás, néhány sirály, az egyik fél lábon állva bámulta a vizet, akárha semmittevő nyaraló volna maga is. A nap még nem hágtá át a hegygerincet, a víz olajsötéten ragyogott, pineák és ciprusok édes illatának kábulatában ciripeltek a kabócák. Egy mókusszerű állat az egyik fatörzs oldalán végigcsorgó gyantát nyalogatta.

Elindultam a part mentén, aztán a fehér kövekből kirakott pálmás allén befordultam a kaszinó felé. Zene hallatszott, és egyre erősö-

dött. Itt már néhány embert is megpillantottam, egyesek magányosan andalogtak, mások kisebb csoportokba verődve beszélgettek. Amikor melléjük értem, felém fordultak, de aligha zavartatták magukat. Én sem törődtem velük. A kaszinó homlokzata dúskált a barokkos domborművekben. Felügettem a széles lépcsőkön, és beléptem a kitárt szárnyasajtón. Addigra már rájöttem, hogy a huszonhatos nem a szobánkat jelenti, hanem egy három számjegyből álló és háromszor ismétlődő sorozat első tagja.

Megnyugodhattam, hogy mások is vannak hozzám hasonló öltözékben. Egy kártyaasztal körül borostás, házikabátos férfiak ültek, szivaroztak, és a kártyalapokkal hajtották el arcuk elől a füstöt. Szemmel láthatólag megérkezésüktől hazautazásukig itt töltik idejüket. Egy frakkos férfi kezembe nyomott tucatnyi műanyag korongocskát, „le cadeau du casino”, a kaszinó ajándéka, sok szerencsét! Soha életemben nem ruletteztem, most mégis lecövekeltem az első asztal mellett. Gépiesen toltam előre a zsetonokat, kimérten és közönyösen, mint olyan ember, aki önmaga előtt is rejtett célt szeretne elérni. A délután megismert előérzet irányított. Agyam képernyőjén villogtak a számok, így mindig oda kupacoltam zsetonjaimat, ahová kellett. Kilencszer egymás után. Akkor elhalványult agyam kicsi képernyője. Csend honolt a teremben. Komor és ünnepeles. Senki nem merte megtörni. Végül technikai szünetet rendeltek el, mintha csak alkalmat szeretnének nyújtani, hogy kötényként előrehúzott pizsambablúzomba belesöpörjem a nyereményt, és egy frakkos fiatalemberre bízva magam a kasszához járuljak.

Láttam nemrég egy filmet, amely arról szólt, hogy megáll az idő, azaz egyszer csak elkezd visszafelé forogni, mintha egy kozmikus homokórát talpáról a feje tetejére állítanának. Az emberek visszafelé járnak be addigi életüket. Ugyanazt élik meg, de fordított sorrendben. És bármilyen meglepő, ennek ellenére senki sem ismeri fel, hogy ez már volt egyszer; ugyanolyan bizonytalanságban élnek, mint annak előtte, és ugyanolyan szabadnak hiszik magukat. Egyvalaki jön rá, mi történt. Azt tervezi, egyetlen mozdulattal megváltja a világot, megszabadítja az idő kegyetlen jármából. Ám a többiek örültnek tartják, árammal sokkolják, mígnem visszasüpped megszokott életébe... Valamiképpen én is kábultan tettem, amit tettem: hagytam magam. Bár ez így nagyon félrevezető. Magamról mesélek, ami eleve kudarcra van ítélve. Hiszen én itt vagyok, mesélek, arról, aki a pénzét épp megkapja. Voltaképpen mindkettőnket ki kellett találnom.

Leemeltem az egyik felső köteget, átnyújtottam a pénzsámláló-nak, majd újabb köteget annak, aki az egészet fekete nejlontasakba süllyesztette és az ujjaimra akasztotta. Mélyen meghajolva köszönték meg. A fejüket képesek voltak beverni a hideg kőlapokba, talán azt gyanítva, hogy ezt várom tőlük. Ez mélyen felkavart.

Am alighogy kiértem és megpillantottam a könnyű szélről éledő napfényes vizet, meghallottam a hullámok surrogását, a sirályokat, előntött a jókedv. Úgy lépdeltem, mintha gazdag halászsákmánnyal térnék haza a vártnál sokkal szerencsésebb hajnali horgászásból. Ébredésem körülményeiről a nappali világ logikája nem vett tudomást. Játék volt! Alig vártam, hogy visszaérjek, végre kiborítsam feleségem elé a zsák tartalmát, és együtt örvendezzünk!

Valami belső kényszer azonban megint másfelé vezetett. Letértem egy hosszú, keskeny mólóra. Végében rozoga halászhajó billegett. Leültem a hajó pányváját rögzítő betonoszlopra, miközben többször a part felé lestem, nem követett-e valaki. Megfontoltan kell viselkednem. Először is, jobb lesz minél hamarabb továbbállni. Kis kerülővel hazautazunk, aztán otthon okosan gazdálkodni kezdünk. Valamit majd csak kitalálunk, hogy megbékéltessük a sorsunk kedvezésén rá-gódó embereket. Már így is túl sok cinikus és gunyoros megjegyzést hallottam a hátam mögött, pedig az autónkat adtuk el, hogy eljöhes-sünk erre az útra. Szívesen belekukkantottam volna a fekete tasakba; valami olyat éreztem, mint amikor egy számtanpélda végén kijön az eredmény, de nem látjuk át, minek köszönhetően.

– Milyen volt az első hajnal? – szólalt meg a hátam mögött valaki. Összerezentem. Pierre atya állt ott. – Szerencsés ember – bökött a tasak felé.

Váltig ellenkeztem, nem, nem szerencse.

– Miért tiltakozik? Tényleg szerencsés ember...

Újra feléledt bennem a különös előérzet. Felálltam, lassan elindul-tunk a part felé. Rohantam volna... Már kiderült, azon a valószerűt-len reggelen egyetlen felismerhető, otthonos érzés volt bennem: az aggodalom. Egyre nyomasztóbbá vált, hogy szóval tartanak, hogy bűneimhez pányvázva ott tartanak, miközben a feleségem... Bár-mennyire is szárnalmas, nem szerelem, hanem ragaszkodás, szürke és megfakult ragaszkodás volt szívemben, egy öregember félelme, nem, nem félelem, inkább öreges, szakadozott nyüszítés.

Mielőtt Pierre atya balra tért volna, én pedig jobbra, a kezébe nyomtam a nejlontasakat. A templom javára, akartam mondani, de ahogy arcába néztem, elnémultam.

– Fogalmam sincs, mi lenne velünk önzetlen adakozók nélkül – illesztette hóna alá fekete zsákomat. Arcán megrendíthetetlen derű és halhatatlan bizonyosság, vagy érthetőbben fogalmazva: elégedettség honolt.

Sajnálom, hogy gazdagságom történetének ilyen szürkén és laposan vége szakadt. De valóban ez történt. Mi a magyarázata? Nem tudom. És mert azóta sem találtam semmilyen világos okát a dolgoknak, úgy érzem, egész életemben egyetlen dolog történt velem: egy nyári hajnalon, a Saint Nasarde-i kolostorszállóban idegen ágyban ébredtem... Volt még valami különös. A szállodához érkezve szerettem volna megmosni az arcomat. Ahogy kimásztam a sziklákra, megcsúsztam, egy éles kő felhasította a combomat. A flanel is kiszakadt, a vér vastagon ömlött. De szemernyi fájdalmat sem éreztem.

Jelenkor, 2003/3.